

OBSERVATIE-INSTRUMENT

2DE / 3DE GRAAD TSO/BSO

INHOUD

HANDLEIDING

SLEUTELCOMPETENTIES

FICHES

OBSERVATIESCHEMA

RAPPORTAGE

HANDLEIDING EN KADERING VAN HET OBSERVATIE-INSTRUMENT

SLEUTELCOMPETENTIES BINNEN EEN VISIE VAN BREED EVALUEREN

Waarom?

Dit instrument laat toe leerlingen te evalueren op sleutelcompetenties. Sleutelcompetenties zijn een set van vaardigheden, attitudes en kennis die vandaag in ons onderwijs nog te weinig (expliciete) aandacht krijgen. Nochtans gaat het om competenties die essentieel zijn op een aantal terreinen. In de eerste plaats liggen ze mee aan de basis van schoolsucces. Het gaat hier dan niet zozeer over vakkennis, maar wel om een aantal achterliggende domeinen van kennis, vaardigheden en attitudes die mits toenemende aandacht leerlingen die stap verder kunnen brengen die ze nodig hebben voor een gekwalificeerde uitstroom uit het secundair onderwijs.

Ten tweede is er de arbeidsmarkt. Op deze markt wil men steeds meer mensen die naast de technische kennis van hun vak (die we dus niet ondergeschikt willen maken) ook over een aantal competenties beschikken van 'algemenere' aard, die desgevallend in verschillende, steeds wijzigende, en dikwijls ook steeds complexer worden contexten kunnen worden ingezet. Voor de rest zorgen wij dan wel, hoor je dikwijls. We kunnen niet doof blijven voor deze steeds luider klinkende vraag, al moeten we ons tegelijk hoeden voor een onderwijs dat louter een instrument wordt ten behoeve van de bedrijfswereld.

Daarom is er ook een derde factor: leerlingen kunnen sleutelcompetenties ook elders gebruiken: niet in de school of op het werk maar bijvoorbeeld in hun vrije tijd, op straat, in de jeugdclub, in het stembokje, bij het lezen van een tijdschrift... Op deze manier zijn sleutelcompetenties noodzakelijke instrumenten voor een volwaardig bestaan in een vrije maar complexe samenleving.

Wat?

Voor dit observatie-instrument hebben we een twintigtal competenties geselecteerd, die gegroepeerd zijn in vier clusters, respectievelijk 'functionele competenties', 'sociale competenties', 'leercompetenties' en 'zelfsturende competenties'. We hebben ons hiervoor laten inspireren door tal van voorbeelden en onderzoek, zowel nationaal als internationaal. Elke competentie wordt globaal omschreven en krijgt ook een aantal indicatoren mee, die leerkrachten in staat moeten stellen om zonder veel turven of schrijfwerk de plaats van een leerling op een schaal met vier gradaties te bepalen. De schaal loopt van 'er wordt meer verwacht' over 'benadert de verwachtingen' en 'voldoet aan de verwachtingen' tot 'overtreft de verwachtingen'. In principe geeft het instrument leerkrachten en scholen de mogelijkheid om een leerling 'breed' in kaart te brengen en sterke en minder sterke punten aan het licht te brengen. Idealiter worden leerlingen natuurlijk op zoveel mogelijk momenten en door zoveel mogelijk personen geobserveerd, zodat variaties in context mee in rekening kunnen worden gebracht, er kan worden vergeleken tussen verschillende observaties (ook in de tijd) en de beoordelingen van de leerlingen dus winnen aan betrouwbaarheid, objectiviteit en validiteit.

Het instrument is flexibel van opzet. Scholen en leerkrachten zullen voortdurend keuzes

moeten maken. Afhankelijk van waarop leerkrachten, klassenraden of scholen accenten wensen te leggen, kan ervoor gekozen worden om een of meerdere competenties extra te belichten.

Er kan gekozen worden voor evaluatie van clusters, dit zijn min of meer met elkaar samenhangende competenties, zoals bv. sociale competenties, maar er kan ook voor geopteerd worden om binnen één cluster een keuze te maken voor één specifieke competentie, bv. samenwerken. Voor een gefundeerde uitspraak over een cluster (bv. de sociale competenties van een leerling) dient wel informatie verzameld te zijn over minstens drie onderliggende competenties (bv. 'samenwerken', 'omgaan met diversiteit' en 'communiceren').

Het schoolteam (of een graadteam of een vakwerkgroep) zal dus in ieder geval gezamenlijk vragen moeten beantwoorden als: welke competenties brengen we in kaart? Wie doet een uitspraak over welke competenties? Waar vullen leerkrachten elkaar aan? Waar en hoe kunnen we overlap vermijden?

De klassenraad is het moment waar de gegevens kunnen worden samengebracht en de observatiegegevens i.f.v. het competentierapport besproken en verwerkt. De klastitularis is de aangewezen persoon om de bevindingen van het rapport met de leerlingen te bespreken.

Voor wie?

Dit instrument werd in eerste instantie ontwikkeld voor de 2de en 3de graad van het BSO. Maar het is zeker ook in andere richtingen bruikbaar.

Het instrument is bruikbaar voor alle leerkrachten, richtingen en scholen die willen experimenteren met of voortbouwen op principes van competentiegericht onderwijs, die willen werken aan een aantal sleutelcompetenties van leerlingen en die deze ook willen evalueren.

Het instrument is niet geschikt voor leerkrachten en scholen die enkel vaktechnische competenties of reproductievermogen willen evalueren. Hiervoor zijn andere evaluatie-instrumenten beter geschikt.

Wanneer?

Een observatie-instrument als dit is in de eerste plaats bruikbaar voor live observaties. In dat geval moeten er keuzes gemaakt worden. Leerkrachten zullen zich de vraag moeten stellen welke competenties ze in welke taken, opdrachten en activiteiten aan bod kunnen laten komen. Zo kunnen leerkrachten er voor opteren tijdens een taak of opdracht voor één of enkele specifieke competenties in het bijzonder oog te hebben. Of een of meerdere leerlingen te observeren. En bij de volgende gelegenheid weer andere.

In ieder geval staat of valt dit instrument met het soort activiteiten dat aan leerlingen wordt aangeboden. Het is duidelijk dat dit instrument van weinig waarde is op momenten dat leerlingen enkel mogen luisteren en noteren. Leerlingen zullen bijvoorbeeld enkel aan hun flexibiliteit of samenwerkingscompetentie kunnen werken, als ze hiertoe ook kansen

krijgen, dus als met andere woorden de opdrachten die ze krijgen hierop worden afgestemd. Leerkrachten moeten leerlingen bijgevolg confronteren met taken waarbij ze kennis en vaardigheden integreren, en waarbij ze tonen dat ze de competenties gepast gebruiken.

Het instrument kan ook op een andere manier worden gebruikt. Het is goed mogelijk om leerlingen 'globaal' over een langere periode te bekijken, als individuele leerkracht, of samen met een aantal collega's en op die manier een breder beeld op langere termijn van een leerling te schetsen. Door dezelfde competenties in verschillende leercontexten en door verschillende beoordelaars te observeren, sluit men uit dat de resultaten van de observatie contextgebonden zijn of beïnvloed door de beoordelaar.

Hoe?

Competentiegericht evalueren betekent in de eerste plaats evalueren op welke manier kinderen en jongeren erin slagen om een pakket kennis, vaardigheden en attitudes in te zetten in een concrete context of situatie. De afhankelijkheid van de context maakt het normeren (of het bepalen welke prestatie wordt vereist voor een bepaalde score) tot een heel moeilijke opdracht. Vragen als: 'Kan van iedere leerling op hetzelfde moment hetzelfde worden verwacht' of 'Zijn normen niet afhankelijk van leeftijd, onderwijsniveau, specifieke richting e.d.m.' zijn in dat verband heel terecht. Normen telkens afhankelijk stellen van leeftijd, onderwijsniveau en specifieke richting vinden we dan weer een brug te ver.

Daarom werd voor dit instrument geopteerd voor een 'open' normering waarbij leerkrachten van een graad of een jaarklas samen zullen moeten vastleggen welke prestaties als 'voldoend aan de verwachtingen' of 'boven de verwachtingen' kunnen worden beschouwd.

De fiches met indicatoren moeten vooral gezien worden als hulpmiddel. Het is niet de bedoeling dat indicatoren afzonderlijk worden afgevinkt. Ze dienen in de eerste plaats om duidelijk aan te geven wat met de globale beschrijvingen van de competenties bedoeld wordt.

Waar naartoe?

Wat is de finaliteit van dit instrument? Ook hier moeten scholen keuzes maken. In principe kun je heel ver gaan en een volledig evaluatiebeleid van een school competentiegericht maken. Daarnaast zijn er echter ook nog een hele reeks meer voorzichtige, stapsgewijze, individuele toepassingen denkbaar.

Communicatie over de resultaten van de observaties met de leerling in kwestie is in ieder geval erg belangrijk. De leerling krijgt hierbij feedback op zijn functioneren, en krijgt zo inzicht in wat hij goed kan en in wat hij nog kan verbeteren. Op deze manier maakt evalueren deel uit van het leerproces

Uiteindelijk is het de eerste doelstelling van dit instrument om mee een hefboom te zijn voor meer gelijke kansen in het onderwijs, voor meer activiteit van leerlingen en vooral voor meer competente leerlingen. De school en de leerkracht die onder invloed van dit instrument hierin kan evolueren, is wat ons betreft op de goede weg.

SLEUTELCOMPETENTIES

Zelfsturende competenties

1. Doelgerichtheid
2. Doorzettingsvermogen
3. Flexibiliteit
4. Kritische zin
5. Omgaan met stress
6. Zelfredzaamheid
7. Zin voor orde en nauwkeurigheid

Leercompetenties

8. Leervermogen
9. Informatie verwerken
10. Creativiteit
11. Plannen
12. Zin voor initiatief

Sociale competenties

13. Communiceren
14. Assertiviteit
15. Samenwerken
16. Omgaan met diversiteit
17. Loyaliteit
18. Leidinggeven

Functionele competenties

19. Talig functioneren
20. Rekenkundig functioneren
21. Technologisch functioneren

Doelgerichtheid

Stelt realistische doelen voor zichzelf en slaagt er ook in die te bereiken

- We kunnen dit meten aan de hand van de volgende **indicatoren**:
- Weet wat hij wil en weet wat hij moet doen om dat te bereiken.
  - Blijft zich ondanks problemen, tegenslag, tegenwerking of afleidingen richten op het bereiken van zijn doel.
  - Is in staat binnen bepaalde tijd met bepaalde middelen een vooropgesteld, kwaliteitsvol resultaat te bereiken.
  - Evalueert op regelmatige momenten de stand van zaken ten opzichte van de beoogde doelstelling en neemt actie om bij te sturen wanneer de doelstellingen in het gedrang komen.
  - Ziet kansen en uitdagingen en maakt weloverwogen keuzes.
  - Toont geen angst om keuzes te maken

Doorzettingsvermogen

Is een harde werker en geeft niet gemakkelijk op

- We kunnen dit meten aan de hand van de volgende **indicatoren**:
- Toont zich enthousiast bij taken en opdrachten.
  - Geeft niet op wanneer iets niet lukt vanaf de eerste keer.
  - Gaat zelf op zoek naar wat hij nodig heeft om de taak goed te kunnen uitvoeren.
  - Laat zich niet ontmoedigen door tegenslagen.
  - Probeert er ook in een minder goed werkende groep steeds het beste van te maken.
  - Toont gretigheid, ook voor de dingen die hem minder goed liggen.
  - Gaat er 100% voor, wil meer doen dan het gemiddelde, stelt hoge eisen.

Flexibiliteit

Kan zich vlot aanpassen, bijv. aan personen, contexten, tijd, procedures en middelen

- We kunnen dit meten aan de hand van de volgende **indicatoren**:
- Heeft weinig moeite met afwisseling en verandering
  - Kan vlot overweg met tempowisselingen (de afwisseling tussen periodes met elkaar snel opvolgende activiteiten en periodes met elkaar traag opvolgende activiteiten)
  - Slaagt erin om met verschillende types personen te overleggen en samen te werken
  - Toont aanleg voor compromisvorming
  - Kan zich soepel opstellen in een discussie
  - Past zijn gedrag in geval van kansen of problemen aan om het gestelde doel te bereiken.

Kritische zin

Stelt standpunten, gedrag of methoden van zichzelf en zijn/haar omgeving in vraag, alvorens een stelling in te nemen

- We kunnen dit meten aan de hand van de volgende **indicatoren**:
- Stelt gegevens, handelwijzen en redeneringen op een positieve manier en in het licht van relevante criteria in vraag.
  - Komt zelfstandig tot onderbouwde meningen of beoordelingen, zonder zich te laten beïnvloeden door anderen.
  - Benadert onderwerpen vanuit verschillende invalshoeken.
  - Evalueert regelmatig de eigen aanpak en standpunten en wat daarin anders of beter zou kunnen.
  - Beschikt over een goed inzicht in de eigen sterke en zwakke punten.
  - Ontvangt op een efficiënte manier zowel positieve als negatieve kritiek.
  - Leert uit evaluaties van zichzelf of van anderen en wijzigt indien nodig eigen gedrag, standpunten of methoden.

Omgaan met stress

Blijft effectief presteren onder tijdsdruk, taakbelasting en examenstress en ook bij tegenslag, weerstand en teleurstelling

We kunnen dit meten aan de hand van de volgende **indicatoren**:

- Blijft kalm en reageert zelfverzekerd in een stresssituatie zoals tijdsdruk, taakbelasting of examenstress.
- Blijft rustig en vriendelijk bij tegenslag, weerstand of teleurstelling.
- Bewaakt eigen grenzen van kennen en kunnen.
- Relatieveert en ziet problemen in de juiste proporties.
- Herstelt snel bij tegenslag of teleurstelling.

ZELFBESTURENDE COMPETENTIES

Zin voor orde en nauwkeurigheid

Werkt ordelijk, systematisch en regelmatig. Voert opdrachten grondig, geordend en zorgvuldig uit.

We kunnen dit meten aan de hand van de volgende **indicatoren**:

- Werkt rustig. Neemt de tijd die nodig is om een opdracht kwaliteitsvol uit te voeren.
- Heeft aandacht voor details, afwerking en finesse bij de uitvoering van een opdracht.
- Heeft aandacht voor zijn werkmethode en tracht voortdurend een beter inzicht te krijgen in zijn manier van plannen, fouten opsporen en prioriteiten stellen.
- Voorkomt fouten en slordigheden.
- Controleert nauwgezet eigen en ook andermans werk.
- Werkt accuraat, ook gedurende langere periodes of in periodes waarin snel moet gewerkt worden.
- Vindt zelf, en ook derden vinden opgeborgd materiaal en gegevens moeiteloos terug.
- De werkplek is netjes en opgeruimd.
- Onderhoudt materialen conform de voorschriften.
- Levert verzorgd werk af. Levert overzichtelijke berekeningen en gegevens af zodat nazicht mogelijk is.

Zelfredzaamheid

Voert dagelijkse schoolactiviteiten zonder hulp van anderen uit en gedraagt zich zo als een zelfstandig persoon in de school

We kunnen dit meten aan de hand van de volgende **indicatoren**:

- Functioneert ook zonder begeleiding
- Zoekt in eerste instantie zelf naar een oplossing bij confrontatie met een probleem
- Gaat deskundig om met toegewezen verantwoordelijkheid
- Functioneert goed in een minder strak gestuurde omgeving
- Heeft weinig voorgestructureerde tussenstappen of extra instructies van anderen nodig om een gesteld doel te bereiken

Leervermogen

Neemt nieuwe situaties, ideeën, informatie en ervaringen in zich op en kan deze analyseren, kritisch verwerken en op een effectieve manier toepassen

We kunnen dit meten aan de hand van volgende **indicatoren**

- Voert leeractiviteiten uit die begrip, integratie en toepassing van de leerstof bevorderen:
- Maakt het onderscheid tussen hoofd- en bijzaken.
- Legt relaties tussen de leerstof met andere geleerde informatie.
- Vertaalt algemene principes naar concrete situaties en toepassingen.
- Maakt aantekeningen, stelt schema's op.
- Beoordeelt en vergelijkt de aangeboden informatie kritisch.
- Stelt zichzelf leerdoelen met een realistische inschatting van de eigen mogelijkheden en beperkingen en maakt een leerplanning.
- Beoordeelt adequaat de leerprestaties via zelftoetsing of feedback.
- Reflecteert op het leerproces
  - weet dat er verschillende manieren van leren zijn
  - maakt gebruik van de aangeboden leer- en ervaringsmogelijkheden
  - expliciteert en transfereert leerervaringen
  - onderneemt herstelactiviteiten in geval van obstakels of problemen

Informatie verwerken

Herkent een informatiebehoefte. Lokaliseert, evalueert en gebruikt efficiënt de benodigde informatie

We kunnen dit meten aan de hand van de volgende **indicatoren**:

- Bepaalt welke informatie hij nodig heeft en formuleert helder wat hij te weten moet komen.
- Identificeert en selecteert op een kritische en verantwoorde manier diverse informatiebronnen (handboeken, naslagwerken, media, internet, ...) met het oog op de te verwerven informatie.
- Zoekt in de bronnen op een efficiënte wijze naar bruikbare informatie.
- Selecteert relevante informatie, waarbij hij de verkregen informatie beoordeelt op bruikbaarheid en betrouwbaarheid.
- Verwerkt (vergelijkt, rubriceert, schematiseert enz.) en gebruikt (antwoordt, presenteert, handelt volgens enz.) de verkregen informatie op een samenhangende en gestructureerde wijze.
- Evalueert het eindresultaat en de gevolgde werkwijze.

LEERCOMPETENTIES

LEERCOMPETENTIES

Creativiteit

Bedenkt eigen (nieuwe en ongewone) ideeën, oplossingen en methoden voor een probleem door te fantaseren, te experimenteren, te verbeelden, vorm te geven, etc. en voert ze ook uit. Ontwikkelt nieuwe werkwijzen waarmee bestaande werkwijzen verbeterd of vervangen kunnen worden.

We kunnen dit meten aan de hand van de volgende **indicatoren**:

- Is nieuwsgierig en stelt voortdurend vragen bij de wereld.
- Is inventief: komt met nieuwe ideeën, oplossingen of initiatieven aanzetten die origineel en relevant zijn.
- Gaat op zoek naar nieuwe combinaties van dingen die al bestaan.
- Past oplossingsmogelijkheden toe uit andere vakken of werkerreinen.
- Is niet bang om ruimte voor zijn eigen stijl of eigen oplossingen te creëren en zich onafhankelijk op te stellen.
- Richt zich met onderzoekende, nieuwsgierige en open geest op toekomstige vernieuwingen.

LEERCOMPETENTIES

Plannen

Bepaalt op effectieve wijze doelen en prioriteiten en koppelt hieraan een optimale benutting van acties, tijd en middelen waarbij de voortgang wordt bewaakt.

We kunnen dit meten aan de hand van de volgende **indicatoren**:

- Maakt realistische (project)voorstellen waarin de doelstellingen en de stappen die nodig zijn om de doelen te bereiken duidelijk zijn aangegeven.
- Plant werkzaamheden systematisch en ordelijk.
- Onderscheidt hoofd- en bijzaken, brengt prioriteiten aan en pakt deze eerst aan.
- Komt afspraken en deadlines na.
- Weet in te schatten hoeveel tijd bepaalde activiteiten kosten.
- Weet de benodigde middelen te identificeren en te verwerven.
- Anticipeert op onverwachte gebeurtenissen en past prioriteitstelling en planning hierop aan.
- Ziet tijdig opkomende knelpunten en geeft tijdig aan wanneer de planning niet gehaald kan worden.
- Evalueert de voortgang en stelt zo nodig de opzet en planning bij.
- Maakt gebruik van hulpmiddelen bij het inplannen van taken (checklist, to-do lijstjes, agenda, ...)

LEERCOMPETENTIES

Zin voor initiatief

Neemt het voortouw en doet de eerste stap, wacht niet op anderen.

We kunnen dit meten aan de hand van de volgende **indicatoren**:

- Heeft weinig aanmoediging nodig om aan de slag te gaan.
- Neemt in groepsoptredingen graag en/of vaak het voortouw.
- Doet spontaan dingen, ook als dat niet expliciet werd gevraagd.
- Toont zich leergierig.
- Is alert voor kansen en problemen en signaleert ze spontaan.
- Kijkt vooruit, doet pro-actief voorstellen of draagt pro-actief oplossingen aan.

LEERCOMPETENTIES

Communiceren

Drukt zich zowel mondeling als schriftelijk zodanig uit dat de boodschap bij de doelgroep overkomt. Maakt ideeën, meningen en informatie aan anderen duidelijk in heldere, bondige en begrijpelijke taal.

SOCIALE COMPETENTIES

We kunnen dit meten aan de hand van de volgende **indicatoren**:

- Luistert actief en geeft in eigen woorden weer wat de ander inbrengt.
- Laat de ander uitspreken en geeft de ander de kans om te reageren.
- Stelt vragen als iets niet duidelijk is.
- Toetst of de boodschap is overgekomen.
- Drukt zich helder, duidelijke en bondig uit, zowel bij het vragen naar informatie als bij het meedelen van informatie.
- Verwoordt duidelijk, helder en bondig zijn mening of gevoelens.
- Verduidelijkt waarom hij voor een bepaalde mening of bepaald idee heeft gekozen en waarom hij bepaalde informatie te berde brengt of vraagt.
- Gebruikt hulpmiddelen (vb. spellingscontrole, woordenboek, ...) om zijn communicatie te verbeteren.

Assertiviteit

Komt op voor eigen gevoelens, meningen, behoeften of belangen met respect voor anderen.

SOCIALE COMPETENTIES

We kunnen dit meten aan de hand van de volgende **indicatoren**:

- Laat zichzelf horen en zien op een tactvolle manier.
- Stelt eigen doelen en normen, op sociaal aanvaardbare wijze.
- Maakt op een rustige manier duidelijk wanneer hij/zij het niet eens is met zijn/haar gesprekspartner.
- Geeft eigen (ook afwijkende) standpunten weer zonder anderen tekort te doen.
- Komt uit zichzelf met suggesties voor verandering / verbetering.
- Aanvaardt kritiek op zijn/haar standpunt of verantwoordelijkheidsdomein en reageert er constructief op.

Geeft aan wanneer eigen grenzen worden overschreden (vb. durft 'neen' te zeggen, ...).

Omgaan met diversiteit

Toont zich bekwaam in de omgang met verscheidenheid. Aanvaardt deze als een feit en probeert er indien mogelijk van te leren.

We kunnen dit meten aan de hand van de volgende **indicatoren**:

SOCIALE COMPETENTIES

- Slaagt erin om zich in verschillende contexten te bewegen en te manifesteren.
- Benadert onderwerpen vanuit verschillende perspectieven.
- Is omgevingsbewust. Is nieuwsgierig naar en toont respect voor andermans meningen en handelingen, ook als die niet overeenkomen met de zijne.
- Toont bereidheid om van andermans visies, ervaringen en inzichten te leren.
- Kijkt kritisch naar eigen bijdragen en verwezenlijkingen.
- Gaat op zoek naar dialoog en vermijdt conflict.
- Neemt een bemiddelende rol op in geval van conflict.
- Onthoudt zich van en verzet zich tegen stereotyperende, racistische of seksistische uitspraken of handelingen.
- Accepteert en waardeert de andere, ook als die op het eerste gezicht 'anders' is.
- Kan zich verplaatsen in de andere.

Loyaliteit

Leeft de regels en procedures (binnen de school, klas en groep) na, draagt deze uit en geeft aldus blijk van sterke betrokkenheid op de organisatie en de afspraken die er gelden.

We kunnen dit meten aan de hand van de volgende **indicatoren**:

- Kent de regels en procedures (binnen de school en klas), respecteert ze en draagt deze uit.
- Wendt zich bij problemen of onduidelijkheden tot de verantwoordelijke.
- Neemt verantwoordelijkheden en de geldende regels in acht bij het uitvoeren van opdrachten.
- Communiqueert en handelt volgens gemaakte afspraken.
- Is stipt en georganiseerd wat betreft afspraken op zowel korte als op lange termijn.
- Voelt zich verantwoordelijk voor het goed functioneren (van school, klas en team) en draagt bij tot verbetering ervan.
- Accepteert beslissingen die nuttig zijn (voor de school, de klas of het team), ook als die minder voordelig zijn voor hemzelf.

Samenwerken

Draagt actief bij aan het realiseren van gemeenschappelijke doelen door een optimale afstemming tussen de eigen kwaliteiten en belangen én die van de groep / de ander. Houdt rekening met de gevoelens en behoeften van anderen.

We kunnen dit meten aan de hand van de volgende **indicatoren**:

- Behandelt anderen met respect, ongeacht hun positie, achtergrond of opvattingen.
- Ondersteunt anderen, biedt spontaan hulp aan waar dat nodig is.
- Draagt bij aan het gezamenlijke resultaat, ook wanneer daarbij niet direct persoonlijk belang aan verbonden is.
- Bevordert de onderlinge communicatie en deelt relevante informatie en kennis met anderen in functie van het groepsproces.
- Is bereid te onderhandelen en groepsbeslissingen te aanvaarden om tot een gezamenlijk resultaat te komen.
- Waardeert de deskundigheid van anderen en maakt er optimaal gebruik van.
- Vraagt anderen om hun mening of advies.
- Uit zich positief over de prestaties van anderen
- Reageert actief en constructief op ideeën en initiatieven van anderen.
- Overbrugt tegenstellingen en verschillende zienswijzen binnen de groep en bindt de groepsleden aan elkaar op een constructieve wijze.
- Toont zich bewust van andere mensen, de omgeving en de eigen invloed hierop.
- Kan zich verplaatsen in de positie van anderen.
- Onderkent en houdt rekening met de gevoelens, behoeften en meningen van anderen.

SOCIALE COMPETENTIES

Leidinggeven

Motiveert, stimuleert en stuurt anderen om een bepaald resultaat te behalen.

We kunnen dit meten aan de hand van de volgende **indicatoren**:

- Neemt het initiatief om anderen te mobiliseren en te inspireren.
- Helpt de groep om te overleggen en tot beslissingen te komen.
- Ondersteunt de groepsleden bij de uitvoering van een opdracht en voelt zich verantwoordelijk. Geeft heldere instructies.
- Moedigt de groepsleden aan en versterkt het zelfvertrouwen van de teamleden.
- Geeft richting en sturing aan een groep en durft knopen doorhakken als er keuzes gemaakt moeten worden.
- Stimuleert de groepsleden tot samenwerken, organiseert de besluitvorming zodanig dat iedereen zijn bijdrage kan leveren.
- Neutraliseert eventuele wrijving binnen de groep.

SOCIALE COMPETENTIES

SOCIALE COMPETENTIES

Rekenkundig functioneren

Kan een aantal 'dagelijkse' wiskundige bewerkingen of handelingen functioneel inzetten

We kunnen dit meten aan de hand van de volgende **indicatoren**:

- Past de geschikte hoofdbewerkingen toe in realistische situaties en maakt correcte berekeningen.
- Gebruikt doelmatig de gepaste hulpmiddelen.
- Past de aangewezen en meest efficiënte strategieën toe bij het aanpakken van een wiskundig probleem.
- Berekent handig percenten, verhoudingen en breuken in praktische situaties.
- Gaat adequaat om met geld in levensechte situaties.
- Schat kundig en meet nauwgezet grootheden in reële situaties en gebruikt daarbij de passende maateenheid en bijhorend symbool.
- Gebruikt efficiënt functionele tekeningen op schaal en modellen op schaal.
- Werkt op gepaste wijze met plattegronden en plannen.
- Leest en interpreteert vakkundig eenvoudige schematische voorstellingen (grafieken, tijdslijnen, tabellen, organogrammen).

FUNCTIONELE COMPETITIES

Talig functioneren

Begrijpt, verwerkt en formuleert op adequate wijze gesproken en geschreven informatie.

We kunnen dit meten aan de hand van de volgende

indicatoren:

Algemeen:

- Maakt zelfstandig gebruik van hulpmiddelen (uitleg vragen, problemen signaleren, woordenboek en spellingcontrole gebruiken, ...) om taalvaardig te handelen en de communicatie te verbeteren.
- Houdt rekening met context en doelpubliek bij het hanteren van taal en omgangsvormen. Respecteert de conventies.

Lezen en luisteren:

- Begrijpt globaal een schriftelijke of mondelinge tekst.
- Selecteert doelgericht relevante informatie uit geschreven of gesproken teksten.
- Kiest een leesstrategie (oriënterend, zoekend, kritisch, ... lezen) naar gelang van leesdoel(en) en tekstsoorten en past deze toe.

Spreken en schrijven:

- Uit zijn eigen mening en gevoelens.
- Is in staat om efficiënt informatie in te winnen of aan te vragen, zowel mondeling als schriftelijk.
- Formuleert mondelinge of schriftelijke informatie op een duidelijke, heldere en bondige manier.

FUNCTIONELE COMPETITIES

Technologisch functioneren

Maakt gebruik van ICT om het persoonlijke en het gezamenlijke leerproces functioneel te ondersteunen.

We kunnen dit meten aan de hand van de volgende **indicatoren**:

- Benut spontaan ICT als hulpmiddel bij het uitvoeren van een individuele of groepsopdracht.
- Communiqueert doelmatig en respectvol met behulp van elektronische communicatiemiddelen.
- Zoekt, verwerkt en bewaart informatie met behulp van ICT.
- Stelt informatie multimediaal voor met ondersteuning van ICT.
- Creëert zelfstandig een werkstuk met behulp van ICT.
- Is creatief met het gebruik van ICT.
- Gebruikt ICT adequaat en gaat er op een verantwoordelijke wijze mee om.

FUNCTIONELE COMPETITIES

OBSERVATIESCHEMA

Naam II:	Beoordelaar:					
Lesinhoud/activiteit:						
Cluster: Functionele competenties						
Competentie:	Datum	-	+/-	+	++	Bijkomende beschrijving
Rekenkundig functioneren Kan een aantal 'dagelijkse' wiskundige bewerkingen of handelingen functioneel inzetten.						
Talig functioneren Begrijpt, verwerkt en formuleert op adequate wijze gesproken en geschreven informatie.						
Technologisch functioneren Maakt gebruik van ICT om het persoonlijke en het gezamenlijke leerproces functioneel te ondersteunen.						
- moet verbeteren er wordt meer verwacht	+/- aanvaardbaar benadert de verwachtingen	+ goed voldoet aan de verwachtingen			++ uitstekend overtreft de verwachtingen	

Naam li:		Beoordelaar:				
Lesinhoud/activiteit:						
Cluster: Sociale competenties						
Competentie:	Datum	-	+/-	+	++	Bijkomende beschrijving
Assertiviteit Komt op voor eigen gevoelens, meningen, behoeften of belangen met respect voor anderen.						
Communiceren Drukt zich zowel mondeling als schriftelijk zodanig uit dat de boodschap bij de doelgroep overkomt. Maakt ideeën, meningen en informatie aan anderen duidelijk in heldere, bondige en begrijpelijke taal.						
Leidinggeven Motiveert, stimuleert en stuurt medeleerlingen om een bepaald resultaat te behalen.						

- moet verbeteren er wordt meer verwacht   +/- aanvaardbaar benadert de verwachtingen   + goed voldoet aan de verwachtingen   ++ uitstekend overtreft de verwachtingen

<p>Loyaliteit</p> <p>Leeft de regels en procedures binnen de school, klas en groep na, draagt deze ook uit en geeft aldus blijk van sterke betrokkenheid op de organisatie en de afspraken die er gelden.</p>			
<p>Omgaan met diversiteit</p> <p>Toont zich bekwaam in de omgang met verscheidenheid. Aanvaardt deze als een feit en probeert er indien mogelijk van te leren.</p>			
<p>Samenwerken</p> <p>Draagt actief bij aan het realiseren van gemeenschappelijke doelen door een optimale afstemming tussen de eigen kwaliteiten en belangen én die van de groep / de ander. Houdt rekening met de gevoelens en behoeften van anderen.</p>			

- moet verbeteren er wordt meer verwacht   +/- aanvaardbaar benadert de verwachtingen   + goed voldoet aan de verwachtingen   ++ uitstekend overtreft de verwachtingen

Naam II:		Beoordelaar:				
Lesinhoud/activiteit:						
Cluster: Leercompetenties						
Competentie:	Datum	-	+/-	+	++	Bijkomende beschrijving
Leervermogen						
Neemt nieuwe situaties, ideeën, informatie en ervaringen in zich op en kan deze analyseren, kritisch verwerken en op een effectieve manier toepassen.						
Zin voor Initiatief						
Neemt het voortouw en doet de eerste stap, wacht niet op anderen.						
Plannen						
Bepaalt op effectieve wijze doelen en prioriteiten en koppelt hieraan een optimale benutting van acties, tijd en middelen waarbij de voortgang wordt bewaakt.						

- moet verbeteren er wordt meer verwacht	+/- aanvaardbaar benadert de verwachtingen	+ goed voldoet aan de verwachtingen	++ uitstekend overtreft de verwachtingen
--	--	-------------------------------------	--

<p>Informatie verwerken</p> <p>Herkent een informatiebehoefte. Lokaliseert, evalueert en gebruikt efficiënt de benodigde informatie.</p>									
<p>Creativiteit</p> <p>Bedenkteigen (nieuwe en ongewone) ideeën, oplossingen en methoden voor een probleem door te fantaseren, te experimenteren, te verbeelden, vorm te geven, etc. en voert ze ook uit. Ontwikkelt nieuwe werkwijzen waarmee bestaande werkwijzen verbeterd of vervangen kunnen worden.</p>									

- moet verbeteren er wordt meer verwacht   +/- aanvaardbaar benadert de verwachtingen   + goed voldoet aan de verwachtingen   ++ uitstekend overtreft de verwachtingen

Naam II:		Beoordelaar:				
Lesinhoud/activiteit:						
Cluster: Zelfsturende competenties						
Competentie:	Datum	-	+/-	+	++	Bijkomende beschrijving
Doelgerichtheid Stelt realistische doelen voor zichzelf en slaagt er ook in die te bereiken.						
Zelfredzaamheid Voert dagelijkse schoolactiviteiten zonder hulp van anderen uit en gedraagt zich zo als een zelfstandig persoon in de school.						
Omgaan met stress Blijft effectief presteren onder tijdsdruk, taakbelasting en examenstress en ook bij tegenslag, weerstand en teleurstelling.						

- moet verbeteren er wordt meer verwacht	+/- aanvaardbaar benadert de verwachtingen	+ goed voldoet aan de verwachtingen	++ uitstekend overtreft de verwachtingen
--	--	-------------------------------------	--

<p>Kritische zin</p> <p>Stelt standpunten, gedrag of methoden van zichzelf en zijn/haar omgeving in vraag, alvorens een stelling in te nemen.</p>			
<p>Doorzettingsvermogen</p> <p>Is een harde werker en geeft niet gemakkelijk op.</p>			
<p>Flexibiliteit</p> <p>Kan zich vlot aanpassen, bijv. aan personen, contexten, tijd, procedures en middelen.</p>			
<p>Zin voor orde en nauwkeurigheid</p> <p>Werkt ordelijk, systematisch en regelmatig. Voert opdrachten grondig, geordend en zorgvuldig uit. Bergt systematisch en overzichtelijk materialen, gereedschappen en gegevens op. Zorgt voor de netheid van eigen werkomgeving.</p>			

- moet verbeteren er wordt meer verwacht	+/- aanvaardbaar benadert de verwachtingen	+ goed voldoet aan de verwachtingen	++ uitstekend overtreft de verwachtingen
--	--	-------------------------------------	--

Datum		Beoordelaar		-	+/-	+	++	Bijkomende beschrijving	
Sociale competenties	Ik en de anderen	Periode 1	Leerkracht						
		.. / .. / ..	Ikzelf						
			Synthese						
		Periode 2	Leerkracht						
		.. / .. / ..	Ikzelf						
			Synthese						
	Talig functioneren	Ik en wat ik ken en kan, taal	Periode 1	Leerkracht					
			.. / .. / ..	Ikzelf					
				Synthese					
			Periode 2	Leerkracht					
			.. / .. / ..	Ikzelf					
				Synthese					
		Periode 1	Leerkracht						
		.. / .. / ..	Ikzelf						
			Synthese						
		Periode 2	Leerkracht						
		.. / .. / ..	Ikzelf						
			Synthese						
		Periode 1	Leerkracht						
		.. / .. / ..	Ikzelf						
			Synthese						
		Periode 2	Leerkracht						
		.. / .. / ..	Ikzelf						
			Synthese						

- moet verbeteren er wordt meer verwacht

+/- aanvaardbaar benadert de verwachtingen

+ goed voldoet aan de verwachtingen

++ uitstekend overtreft de verwachtingen

Datum		Beoordelaar		-	+/-	+	++	Bijkomende beschrijving
Rekenkundig functioneren Ik en wat ik ken en kan, rekenen	Periode 1	Leerkracht						
	.. / .. / ..	Ikzelf						
		Synthese						
	Periode 2	Leerkracht						
	.. / .. / ..	Ikzelf						
		Synthese						
	Periode 3	Leerkracht						
	.. / .. / ..	Ikzelf						
		Synthese						
	Periode 4	Leerkracht						
	.. / .. / ..	Ikzelf						
		Synthese						
Technologisch functioneren Ik en wat ik ken en kan, technologie (ICT)	Periode 1	Leerkracht						
	.. / .. / ..	Ikzelf						
		Synthese						
	Periode 2	Leerkracht						
	.. / .. / ..	Ikzelf						
		Synthese						
	Periode 3	Leerkracht						
	.. / .. / ..	Ikzelf						
		Synthese						
	Periode 4	Leerkracht						
	.. / .. / ..	Ikzelf						
		Synthese						

- moet verbeteren
er wordt meer verwacht

+/- aanvaardbaar
benadert de verwachtingen

+ goed
voldoet aan de verwachtingen

++ uitstekend
overtreft de verwachtingen

Dit vindt mijn moeder/vader/voogd/verzorger

Handtekening

Periode 1

Periode 2

Periode 3

Periode 4